

Futsal Chabbab
verbindende jongeren-wijkaanpak

Colofon

Ontwikkelaar / licentiehouder van de interventie

Naam Saïd Achouitar
Adres Pieter Postplein 34
Postcode 6543 LW
Plaats Nijmegen
E-mail info@futsalchabbab.nl
Telefoon 06 1635 77 33
Website www.futsalchabbab.nl

Referentie in verband met publicatie

Richard Slegers
Futsal Chabbab, verbindende jongeren-wijkaanpak
Databank Effectieve sociale interventies
Utrecht, Movisie
Oktober 2015

Het werkblad dat gebruikt is voor het maken van deze interventiebeschrijving is een gezamenlijk werkblad van de volgende organisaties

Inhoud

Colofon	2
Samenvatting.....	4
Uitgebreide beschrijving	6
1. Probleemomschrijving	6
2. Beschrijving interventie.....	8
3. Onderbouwing	15
4. Uitvoering.....	18
5. Onderzoek naar praktijkervaringen	22
6. Onderzoek naar de effectiviteit.....	26
7. Aangehaalde literatuur	27

Samenvatting Futsal Chabbab

Doelgroep

Doelgroep van de interventie Futsal Chabbab zijn jongens en meisjes tussen de 9 en 16 jaar oud in aandachtswijken waar schooluitval hoog is en er veel overlast op straat wordt ervaren. De interventie richt enerzijds op jongeren die vaak op straat 'hangen' en al in de 'straatcultuur' betrokken zijn en anderzijds op basisschoolkinderen die zich daar (op latere leeftijd) toe aangetrokken kunnen voelen.

Doel

1. Schooluitval is teruggedrongen, waardoor kansen van jongeren vergroot worden.
  2. De door de jongeren veroorzaakte overlast op straat is teruggedrongen en/of wordt voorkomen.
-

Aanpak

Futsal Chabbab is een interventie waarin door middel van spel (zaalvoetbal), coaching en huiswerkbegeleiding jongeren worden bereikt die vaak op straat te vinden zijn. In deze interventie bouwt de trainer een vertrouwensrelatie met de jongeren op om hen vervolgens op hun gedrag te kunnen coachen. De voetbaltraining is het middel om de jongeren te bereiken en te motiveren. De band die wordt opgebouwd, maakt dat ze blijven.

De aanpak van Futsal Chabbab is integraal: zij verbindt de leefgebieden (gezin, school én wijk) van jongeren met elkaar. De trainer is de spil in een netwerk rond de jongeren waarin ze gekend worden en hun gedrag (h)erkend wordt. Jongeren worden in en buiten de sportzaal op hun gedrag gecoacht en leren vaardigheden die ook buiten de sport behulpzaam zijn. Kern van de gebruikte benadering zijn 'positief coachen', 'de arm om je heen' en 'consequente aanpak'.

Jongeren van wie de schoolprestaties achter blijven, gaan verplicht naar huiswerkbegeleiding. Aanwezigheid en voortgang worden gerapporteerd aan de trainer. Er wordt nauw samengewerkt met gemeente, scholen, jongerenwerk, politie, straatcoaches, et cetera.

Uitvoerende organisaties

Aan het type organisatie worden geen specifieke eisen gesteld. Futsal Chabbab is tot nu toe in twee soorten organisaties uitgevoerd: als zelfstandig sociaal ondernemer met vrijwilligers, ondersteund door een stichting die fondsen werft en door speciaal daarvoor opgeleide jongerenwerkers van een welzijnsorganisatie in samenwerking met een Sportservicepunt.

Onderzoek

Er zijn meerdere onderzoeken naar praktijkervaringen gedaan (Sleegers, 2013; Van der Ven, 2009; Sen, Sen & Sorlu, 2012; Demir, 2012). Mentoren en docenten geven aan dat het gedrag van de jongeren met huiswerkbegeleiding op school verbetert. Ook andere partners in de wijken waar Futsal Chabbab actief is, bevestigen dat de korte lijnen met de trainer ertoe leiden dat jongeren beter aanspreekbaar zijn op houding en gedrag en dat overlastgevend gedrag afneemt.

Jongeren geven aan dat zij worden aangetrokken door de voetbaltraining. Minder enthousiast zijn ze over de huiswerkbegeleiding, ook al zien ze er wel het nut van in. Dit wordt ondersteund door de observatie dat de wijze waarop jongeren voor huiswerkbegeleiding gemotiveerd worden beter kan. Wat jongeren positief ervaren zijn vooral de waardering, het vertrouwen en de individuele ondersteuning van de ontvangen coaching. Daarnaast geven zij aan het belangrijk te vinden zelf een aantal dingen te kunnen bepalen, een bepaalde mate van autonomie te hebben.

Werkzame elementen

- Een cultuur sensitieve trainer/ coach, trainer is een rolmodel uit de doelgroep en in staat een vertrouwensrelatie op te bouwen.
- Jongeren voetballen graag.
- De trainer is de schakel tussen jongeren, ouders, leraren, huiswerkbegeleiders en sociale omgeving en hulpverleners.
- Community based en integrale aanpak: leefgebieden van de jongeren worden met elkaar verbonden door een sterk netwerk (sport, school, wijk, thuis) en een stevige sociale controle.
- De combinatie van sport, het pedagogisch programma (coaching) en de huiswerkbegeleiding.
- Een groepsmatige strenge aanpak ('voor wat hoort wat' beginsel) in combinatie met individuele aandacht en positieve bekrachtiging.
- Het aanleren van zelfdiscipline, zelfvertrouwen en vaardigheden die ook buiten de sport behulpzaam zijn.
- Laagdrempelig: iedereen mag en kan meedoen.

Uitgebreide beschrijving

---

1. Probleemomschrijving

Saïd Achouitar, de grondlegger van Futsal Chabbab, zag in zijn eigen wijk Heseveld in Nijmegen, dat de vriendjes van zijn jongere broertje zich verveelden en overlast veroorzaakten. Hij zag ook hoe zijn vrienden van toen, en de vrienden van zijn oudere broer, zichzelf steeds meer in de problemen werkten en de school verlieten.

Als hij de kans krijgt om met de jongeren in zijn eigen wijk een balletje te trappen, merkt hij dat hij op deze manier een plek in hun leven krijgt. Hij ziet de mogelijkheid om dieper met deze jongeren te gaan en aan hun schoolcarrière en een betere toekomst te werken.

Futsal Chabbab is de methode die Saïd Achouitar heeft uitgewerkt om met jongeren in aandachtwijken aan hun gedrag op straat én de prestaties op school te werken.

Jongerenoverlast

In verschillende steden en (aandacht)wijken in Nederland is sprake van leefbaarheidsproblematiek. Eén van de zaken die de leefbaarheid onder druk zetten is overlast, vaak veroorzaakt door jongeren. Gedragingen die het meest genoemd worden zijn: geluidsoverlast, het lastigvallen van mensen op straat, vervuiling, het vernielen en beschadigen van auto's en tuinen, drugsoverlast en agressie en gebrek aan aanspreekbaarheid (Leidelmeijer, Bogaerts & Roet, 2010; Noorda & Veenbaas, 2006). De fysieke omgeving is hierop van invloed: overlast komt vooral voor in wijken met veel hoogbouw en gebieden met een slecht onderhoud van de openbare ruimte en veel leegstand. Verder blijkt dat hoe minder (interetnisch) contact bewoners met elkaar hebben, des te meer stereotypering (Blokland, 2009) en meer (ervaren) jongerenoverlast (Leidelmeijer, 2010). Ook de sociaaleconomische positie van de bewoners is van invloed: jongerenoverlast komt het vaakst voor in gebieden waar het aandeel voortijdig schoolverlaters groot is en waar sprake is van hogere concentraties werklozen en bewoners met een niet-Nederlandse achtergrond (Leidelmeijer, 2010).

Schooluitval

Voortijdige schooluitval leidt ertoe dat jongeren zonder startkwalificatie de school verlaten en zich op de arbeidsmarkt moeilijk kunnen handhaven. De uitval is het grootst onder jongens, onder leerlingen uit eenoudergezinnen en uit lage inkomensgroepen. Op het niveau van wijken blijkt dat de uitval van leerlingen uit achterstandswijken (met veel arme gezinnen, gezinnen zonder inkomsten uit betaalde arbeid en met een hoog percentage etnische minderheden) twee keer zo hoog is als die van leerlingen en deelnemers uit andere wijken (Herweijer, 2008). Schoolverzuim is een duidelijke indicator voor schooluitval. Maar ook verslechterde cijfers, concentratieproblemen, agressief gedrag of anderszins opvallend gedrag kunnen indicaties zijn (Berkeley & Van Uden, 2009).

Samenhang en risico's

De praktijk laat zien dat de jongeren die overlast veroorzaken op straat, het ook slechter doen op school en andersom. Jongeren in achterstandswijken geven vaker overlast en vallen vaker uit van school dan jongeren uit andere wijken. Deze jongeren voelen zich vaak slecht begrepen, school is vaak een bron van frustratie, leidend tot een verminderd gevoel van acceptatie. Oorzaken hiervan kunnen zijn: vooroordelen, racisme en verschillen in normen en waarden tussen de twee culturen waarin zij opgroeien en de verschillen tussen thuis, school en straat. Jongeren gaan wisselend met deze omstandigheden om, met meer of minder zelfdiscipline ('het korte lontje'). Een goed bestaan opbouwen is voor veel jongeren een vooropstaand doel. Literatuur bevestigt dat deze omstandigheden (weinig perspectieven, weinig toezicht door ouders en een dominante straatcultuur) ervoor kunnen zorgen dat die algemene behoeften aan erkenning, veiligheid en vertier tot uiting komen in delinquent gedrag (De Jong, 2007 in: Leidelmeijer, 2010).

Volgens Paolo de Mas ¹, zijn vooral Marokkaanse-Nederlandse jongeren gevoelig voor twee gebieden waar 'snel' geld te verdienen valt zonder een schooldiploma: muziek (rap en hip-hop) en sport (voetbal en vechtsport). Rap en (straat)voetbal zijn sterk verbonden met de straatcultuur. Op straat zijn er verleidingen om overlastgevend gedrag te vertonen en bestaat de kans om met (kleine) criminaliteit in aanraking te komen. Jongeren voor wie presteren op school een frustratie is, zouden op straat sneller aansluiting kunnen vinden met criminele groepen. Ze zien andere jongeren die door criminele activiteiten (zonder diploma) middelen hebben om aanzien te verwerven binnen de straatcultuur. De drempel om te stoppen met school en voor een crimineel pad te kiezen, wordt dan steeds lager.

Spreiding

Overlastproblematiek concentreert zich in aandachtwijken van grotere steden. Er wordt substantieel meer jongerenoverlast ervaren als het aandeel bewoners van niet-Nederlandse herkomst in een buurt de 5 á 10% overschrijdt en er ontstaat nog weer meer jongerenoverlast als hun aandeel rond de 30% uitkomt. Dit geldt zowel voor de oordelen van autochtone bewoners als voor bewoners met een niet-Nederlandse achtergrond. Uit de cijfers blijkt dat ervaren overlast al jaren stabiel is. 7 á 8 % van de bewoners ervaart vaak overlast van jongeren, 22% ervaart dit soms (Leidelmeijer et al., 2010). In de gemeente Nijmegen, waar de interventie is ontwikkeld, geeft 13% van de bewoners aan dat overlast van groepen jongeren vaak voorkomt in de buurt (<http://nijmegen.buurtmonitor.nl/> geraadpleegd op 5-12-2013).

In de beeldvorming, maar ook in de criminaliteitscijfers wordt jongerenoverlast sterk geassocieerd met jongeren van niet-Nederlandse herkomst. Van overlastgerelateerde delicten waar jongeren van worden verdacht, gaat het in ruim de helft van de gevallen om een jongere van Nederlandse herkomst (54%). In ruim een derde van de gevallen (34%) betreft het een jongere met een niet-westers allochtone achtergrond. Dat is ruim twee keer zoveel als het aandeel niet-westers allochtone jongeren in Nederland (16%) (Leidelmeijer et al., 2010).

Schooluitval vindt meer plaats in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) dan in het voortgezet onderwijs (vo). Landelijke cijfers voor schooluitval uit het vo voor jongeren tussen de 12 en 23 jaar is 0,5 % voor het schooljaar 2013-2014. Op het mbo is dat voor hetzelfde jaar 5,2%.

In de gemeente Nijmegen ligt het percentage schooluitval voor het mbo voor diezelfde periode hoger: 8,0 % (voorlopige cijfers: <http://www.vsvverkenner.nl/gemeente/0268/nijmegen> geraadpleegd op 17-08-2015).

Gevolgen

De gevolgen van overlast door jongeren en schooluitval zijn groot. Het veroorzaken van overlast leidt tot een negatieve beeldvorming over jongeren, afnemende tolerantie en het feit dat jongeren zich niet serieus genomen voelen (Noorda & Veenbaas, 2006). Op maatschappelijk niveau brengt overlast door jongeren een verminderd veiligheidsgevoel en kosten in verband met bijvoorbeeld vandalisme met zich mee. De schoolverlater heeft een zwakke positie op de arbeidsmarkt, loopt een groter risico van sociale uitsluiting. Schooluitval leidt tot het onbenut blijven van talent op de arbeidsmarkt, een groter beroep op sociale voorzieningen en mogelijk meer criminaliteit (Herweijer, 2008).

---

¹ Geparafraseerde gegevens uit een interview van R. Slegers met Paolo de Mas, Marokkokundige van het Nicis Instituut, 2013.

2. Beschrijving interventie

2.1 Doelgroep

Doelgroep van Futsal Chabbab zijn jongens en meisjes tussen de 9 en 16 jaar oud in aandachtwijken waar schooluitval hoog is en er veel overlast op straat wordt ervaren. De interventie richt zich enerzijds op jongeren die doorgaans vaak op straat 'hangen' en al in de 'straatcultuur' betrokken zijn en anderzijds op basisschoolkinderen die zich daar (op latere leeftijd) toe aangetrokken kunnen voelen.

Selectie van doelgroepen

Er zijn geen andere selectiecriteria dan de *leeftijd* en de *wijk* waarin de jongeren wonen. In deze (risico)wijken wonen doorgaans gezinnen met een lagere sociaaleconomische status (ses), waar meer risicofactoren spelen. Alle jongeren in die wijken kunnen zich aanmelden, jongens en meisjes, allochtoon en autochtoon. Omdat Futsal Chabbab in de vroege preventie opereert, zijn er geen contra-indicaties. In de praktijk van de werving (mond-tot-mond) wordt wel nauwkeuriger geselecteerd op jongeren met meer risico. (zie paragraaf 2.3 bij 'Fase 1 Werving en inschrijving')

2.2 Doel

De hoofddoelen van Futsal Chabbab zijn:

1. Schooluitval is teruggedrongen, waardoor kansen van jongeren vergroot worden.
  2. De door de jongeren veroorzaakte overlast op straat is teruggedrongen en/of wordt voorkomen.
-

Subdoelen

Hoofddoel 1:

Schooluitval is teruggedrongen waardoor kansen van (deelnemende) jongeren worden vergroot.

Subdoelen:

- a) De deelnemende jongeren halen gemiddeld hogere cijfers
- b) Onvoldoendes worden binnen één of twee periodes opgehaald
- c) De deelnemende vo-jongeren halen hun diploma (en daarna startkwalificatie)
- d) Jongeren ervaren dat zij door discipline te betrachten iets op eigen kracht kunnen bereiken.

Hoofddoel 2:

De door de (deelnemende) jongeren veroorzaakte overlast op straat is teruggedrongen en/of wordt voorkomen.

Subdoelen:

- a) Jongeren houden zich aan (omgangs)regels:
  - hebben een respectvollere houding naar autoriteitsfiguren in verschillende leefgebieden (leerkrachten, wijkagenten, straatcoaches, et cetera)
  - zijn beter aanspreekbaar op hun gedrag
  - hebben meer zelfbeheersing
- b) Deelnemende jongeren plegen minder (kleine) criminaliteit / vandalisme in de wijk
- c) Buurtbewoners denken positiever over de jongeren uit de wijk / ervaren minder last van hanggedrag van deelnemende jongeren.

2.3 Aanpak

Opzet van de interventie

Futsal Chabbab bestaat uit een combinatie van coaching, voetbaltrainingen en huiswerkbegeleiding. Het is een integrale sociale aanpak waarbij wijkpartners rondom jongeren met elkaar worden verbonden. De trainers vormen hierbij de 'spin in het web'. Deelname van de jongeren is vrijwillig. De interventie loopt gedurende een schooljaar en wordt in vier fasen onderverdeeld: werving, kennismaking, uitvoering en afsluiting (zie ook hieronder bij Inhoud van de interventie). De interventie wordt voorafgegaan door een implementatiefase waarin de integrale aanpak wordt voorbereid met alle betrokken ketenpartners.

Kernwaarden in de aanpak zijn sportplezier, discipline en zelfvertrouwen. De rationale is dat vanuit deze waarden werkend de hoofd- en subdoelen van de interventie bereikt worden.

Coaching vindt gedurende het hele jaar plaats, zowel binnen als buiten de sportzaal, in groeps- en individuele gesprekken. Dit wordt flexibel ingezet en naar ingeschatte behoefte geïntensiveerd.

De *voetbaltrainingen* worden in blokken van zes weken gegeven met dezelfde opbouw, maar telkens staat een ander thema centraal. Er wordt per week twee keer anderhalf uur getraind. Naast voetbaltechnische aspecten is er ruim aandacht voor de pedagogische ondersteuning van de jongeren, tijdens het omkleden, tijdens kringgesprekken bij aanvang en eind, *time-outs* en individuele gesprekken rondom het veld.

Huiswerkbegeleiding vindt twee keer in de week in groepsverband plaats op een locatie in de wijk en duurt een uur. Het is een verplicht onderdeel voor deelnemende jongeren die slechte cijfers hebben.

Een *Sociale netwerkaanpak*, waarbij de trainer een spin in het web is van invloedrijke personen om de jongere heen (vrienden, ouders, oudere broers en zussen, leerkrachten, wijkagent, straatcoaches, et cetera), zorgt ervoor dat beginnende problemen snel gesignaleerd, besproken en aangepakt worden. De trainer heeft daarin vaak een bemiddelende rol, waardoor er vaker een ingang is voor correctie.

Locatie en uitvoerders

De zaalvoetbaltrainingen vinden plaats in een geschikte gymzaal/sportzaal. Huiswerkbegeleiding vindt plaats op school of bijvoorbeeld in het buurthuis/jongeren centrum.

Om het project uit te voeren voor ongeveer 30 jongeren, die twee keer in de week een voetbaltraining van anderhalf uur volgen en twee keer per week een uur huiswerkbegeleiding krijgen, zijn de volgende uitvoerders nodig.

- Een coördinator/trainer
- Twee zaalvoetbaltrainers (vrijwilligers of betaalde krachten)
- Twee huiswerkbegeleiders (vrijwilligers of stagiairs).

Futsal Chabbab heeft met verschillende partners een samenwerkingsverband, bijvoorbeeld met Tandem Welzijn en de Straatcoaches Nijmegen. De jongerenwerkers van Tandem Welzijn richten zich specifiek op overlast, men kan spreken van 'extra ogen in de wijk'. Zij dragen bij aan het behalen van de doelen van Futsal Chabbab. Deze partners houden vaak het netwerk rondom de jongeren sluitend.

Daarnaast zijn er nog andere externe partners, zoals politie, scholen en sportverenigingen.

Inhoud van de interventie

In deze interventie draait het om het bouwen van een vertrouwensrelatie tussen de trainer – die uit de doelgroep of wijk afkomstig is en tevens een rolmodel is – en de jongeren. De trainer sluit aan bij de leefwereld van de jongeren en biedt een veilige omgeving om hen vandaaruit op hun gedrag te kunnen *coachen* en te motiveren om naar *huiswerkbegeleiding* te gaan. De *voetbaltraining* is het middel om de jongeren te bereiken en te motiveren. De band die wordt opgebouwd, maakt dat ze blijven. Door de voorbeeldfunctie die de trainer heeft en vanuit de discipline die tijdens het sporten wordt geleerd, worden jongeren gestimuleerd ook in hun opleiding te 'scoren' en daar zelfregie in te tonen. Deze drie (samenhangende) hoofdelementen van Futsal Chabbab worden onder *Fase 3* uitgelegd.

Fase 0: Voorbereiding

In voorbereiding op de uitrol van de interventie wordt gebouwd aan draagvlak voor de aanpak. Dat start met het aansluiten bij (of bouwen/versterken van) het netwerk van partners in de wijk. De coördinator legt contact met (de organisatie van) jongerenwerk, scholen, sportservice, wijkagenten, straatcoaches, buurtwerk, et cetera (in deze volgorde van prioriteit), om hen te informeren over de aanpak en hen te vragen hierin te participeren in samenwerking met de trainers. Er moet een geschikte sportzaal gevonden worden in de wijk. Er wordt geïnventariseerd of er geen overlap aan aanbod is voor deze doelgroep en eventuele uitruilmogelijkheden worden besproken. Er wordt uitgelegd wat er van hen gevraagd wordt, wat de mogelijkheden zijn om gebruik te maken van de training als ontmoetingsplek en de rol van de trainer als bemiddelaar. Deze uitleg kan plaatsvinden in een bestaand wijkoverleg of er wordt een kennismakingsbijeenkomst van netwerkpartners met de trainers georganiseerd. Belangrijk is ook dat scholen in de wijk bereid zijn rapporten van deelnemende jongeren openbaar te maken en waar dat kan een ruimte voor huiswerkbegeleiding beschikbaar te stellen. Huiswerkbegeleiding kan eventueel ook in een jongerencentrum of wijkcentrum plaatsvinden.

Fase 1: Werving en inschrijving

Het doel van werving is jongeren te informeren en kennis te laten maken met Futsal Chabbab. Dit gebeurt op de basisscholen in de wijk door middel van presentaties en proefflessen. Daarnaast worden jongeren via *social media* op de hoogte gesteld van de laatste ontwikkelingen. Verder worden er *flyers* en *posters* opgehangen in buurthuizen of op andere plekken waar veel jongeren komen. Bij de oudere jongeren is mond-tot-mond reclame en het werken via sleutelfiguren uit de groep belangrijk; wanneer je hun 'leiders' werft, heb je vaak de groep te pakken. Ook wordt soms gekeken naar de 'reputatie' van jongeren en hun oudere broers bijvoorbeeld. Deze groep, die de extra ondersteuning van Futsal Chabbab het hardst 'nodig' heeft, wordt bereikt en binnengehaald door de samenwerking met jongerenwerkers, trainers en andere professionals, soms ook lopende het seizoen. Aanmelden gaat via e-mail of door samen met een bekende naar de eerste training te komen. Inschrijven gaat via een formulier met contactgegevens ouders. Na de inschrijving volgt een (gezamenlijke) kennismaking met de trainers waar de werkwijze wordt uitgelegd.

Fase 2: Kennismaking en relatieopbouw

De eerste zes weken van het jaar wordt gewerkt aan de kennismaking met de trainers, worden de werkwijze en de regels uitgelegd en start de voetbaltraining. De training is twee keer in de week en duurt anderhalf uur. In deze fase wordt nog geen huiswerkbegeleiding gegeven, alleen aan de jongeren die op hun eindrapport van vorig schooljaar onvoldoendes hadden of op eigen aanvraag willen meedoen. Aan het eind van deze fase wordt de jongeren het tenue uitgereikt in bijzijn van (een van) de ouders. Dit is de eerste stap in het leggen van de relatie met de ouders. Er wordt nog gewerkt aan verbetering hiervan. Dan worden de rapporten van de eerste periode bekeken en individuele afspraken over huiswerkbegeleiding gemaakt. Deze fase duurt zes weken.

Fase 3: Training, huiswerkbegeleiding en coaching.

De trainingen worden voortgezet. Kernwaarden die binnen en buiten de trainingen en in de coaching worden meegegeven zijn: (sport)plezier, zelfdiscipline en zelfvertrouwen. Hierdoor ervaren jongeren dat zij niet alleen iets kunnen bereiken in de sportzaal, maar ook daarbuiten.

Jongeren die het nodig hebben gaan naar huiswerkbegeleiding, voor de anderen is het facultatief. Jongeren laten hun rapporten iedere volgende periode zien. Zij die naar huiswerkbegeleiding gaan, worden

aangemoedigd hun cijfers op te halen. Bij de huiswerkbegeleiding moeten ze zich ook gedragen en aan de afspraken houden. Deze afspraken en het gedrag en de motivatie van de jongere bij de huiswerkbegeleiding wordt via digitale media en op papier gecommuniceerd naar de trainer en ook laat de trainer vaak op de huiswerkbegeleiding zijn gezicht zien. Dit korte lijstje zorgt ervoor dat de jongeren zien dat zij bij het maken van hun huiswerk dezelfde discipline dienen te betrachten als bij het voetballen en dat de twee opvoeders op één lijn zitten.

De trainer leert zijn jongeren steeds beter kennen en intensiveert de coaching, vooral bij hen die dat nodig hebben. Assistent-trainers worden ingezet om de trainer soms 'rondom' het veld vrij te spelen. Als er jongeren zijn die hulpverlening behoeven, wordt contact met het jongerenwerk (of andere hulpverlening) gelegd, worden er gesprekken gevoerd en wordt 'warm overgedragen'.

De trainer houdt afspraken en gedrag van de jongeren in de gaten en bespreekt dit regelmatig met hen. Trainers functioneren als rolmodel voor de jongeren. Wanneer er signalen zijn doorgegeven door bijvoorbeeld een leerkracht of wijkagent over het slechte of juist goede gedrag van de jongeren, dan wordt dat hier besproken. Als een jongere uit school dreigt te vallen (of valt) of in aanraking komt met justitie, vervult de trainer een bemiddelende en motiverende rol om de jongere en de betrokken professionals tot een passende uitkomst te laten komen. Futsal Chabbab verbindt op deze wijze de verschillende leefwerelden van jongeren met elkaar: wat zij buiten in de wijk en bij huiswerkbegeleiding doen, heeft consequenties voor wat er in de sportzaal gebeurt. En andersom: wat zij in de sportzaal leren (bijvoorbeeld zelfbeheersing en respect) kunnen zij ook daarbuiten inzetten.

Jongeren, trainer en buurtbeheerders bedenken samen activiteiten die de jongeren voor de buurt kunnen doen, zodat zij buurtbetrokkenheid ervaren en waardoor een positieve beeldvorming kan ontstaan. In Nijmegen heeft dit bijvoorbeeld de vorm gekregen van de NEC Buurtbattle (zie <http://necbuurtbattle.nl/over>), een voetbalcompetitie tussen verschillende Nijmeegse wijken, waarbij niet alleen punten met voetbal worden gescoord, maar ook met Fair Play, BuurtBijdragen en BuurtBabbels. De optelsom van die vier elementen bepaalt de ranglijst. Deze fase duurt de rest van het schooljaar.

Uitgelicht en uitgelegd: De voetbaltrainingen

De voetbaltrainingen kennen allemaal dezelfde opzet.

- Omkleden/ aanvang: eerste informeel contact.
- Kringgesprek: bespreken van schoolresultaten en gedrag. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de rapportages van huiswerkbegeleiders en/of wijkagenten. Eventueel worden sancties opgelegd, zoals het wegsturen bij de training als de jongere niet naar huiswerkbegeleiding is geweest of als blijkt dat een jongere zich die week ernstig misdragen heeft.
- Individuele coaching. Soms wordt een jongere 'van het veld gehaald' voor een individueel gesprek. Een eventuele afspraak met een jongerenwerker (samen met de trainer) wordt ook rond het veld gepland.
- Training: samen voetballen en sportplezier ervaren. De technische training kent een cyclus van zes weken.
- Time-out momenten: bij incidenten of ongewenst gedrag wordt de training stilgelegd en het voorval besproken. De trainers doen dit soms bewust publiekelijk. Als dat zo is, volgt altijd een individueel moment waarin de relatie wordt bevestigd en aanmoediging wordt gegeven.
- Evaluatie en afsluiting: de training en het gedrag van de jongeren worden geëvalueerd, de jongeren worden gemotiveerd voor school.
- Omkleden: informeel samenzijn, signalering.

Uitgelicht en uitgelegd: Huiswerkbegeleiding

Twee keer in de week is er in de wijk een uur huiswerkbegeleiding. Deze vindt groepsgewijs plaats en is gericht op de inhoud en op het proces. Er is aandacht voor zaken of vakken waar jongeren individueel tegenaan lopen. Daarnaast richt de begeleiding zich op het 'leren leren'. Jongeren leren onder andere het plannen van huiswerk en het op regelmatige en gestructureerde manier huiswerk maken. De begeleiding wordt doorgaans door stagiaires pedagogiek gedaan. De werkwijze voor de begeleiding is beschreven in de *Handleiding huiswerkbegeleiding. Dat doe je zo!* (Demir, 2012).

Uitgelicht en uitgelegd: Coaching

De trainer is de spin in het web en onderhoudt regelmatig contact met alle betrokkenen: de jongeren, huiswerkbegeleiders en docenten, wijkagenten en straatcoaches, jongerenwerkers en ouders. De trainer neemt signalen van deze betrokkenen mee in zijn contact met de jongeren: goed gedrag wordt versterkt, slecht gedrag wordt besproken en/of berispt. Indien nodig worden jongeren (warm) doorverwezen naar het jongerenwerk of hulpverlening. De interventie is zo echt een netwerkaanpak.

Coaching vindt plaats binnen en buiten de sportzaal: voor of na de training kunnen jongeren individueel apart genomen worden voor een gesprek, regelmatig is de trainer aanwezig bij huiswerkbegeleiding. De trainer geeft de jongeren individuele aandacht, biedt hen zicht op kansen en werkt aan de morele vorming. De coaching vindt voornamelijk plaats door er 'voortdurend te zijn', er worden niet vaak aparte afspraken voor coachingsgesprekken gemaakt.

Kern van de gebruikte benadering, die binnen Futsal Chabbab bekend staat als de 'methode Saïd', zijn 'positief coachen', 'de arm om je heen' en 'consequente aanpak'. Positief coachen staat voor 'elkaar aanmoedigen' en wordt door de trainers consequent doorgevoerd in hun benadering van de jongeren. De arm om je heen (letterlijk) staat voor broederschap onder mannen en op gepaste manier is er ook warmte naar de meiden bij Futsal Chabbab. De trainer wordt vaak als 'oudere broer' gezien, zijn arm zegt op een natuurlijke en directe manier: "Ik sta naast je, onder mijn vleugel leer je verstandige keuzes te maken". De onderdelen positief coachen en de arm om je heen zijn belangrijke aspecten in het bouwen van een betekenisvolle relatie met deze jongeren. Ze maken dat de jongeren berispingen accepteren en zich laten coachen op hun gedrag. De consequente aanpak is te zien wanneer de jongeren zich niet aan de afspraak houden en/of slecht gedrag vertonen. Er worden direct consequenties aan verbonden, van opdrukken tot het niet mogen deelnemen aan de training.

In 2012 zijn de competenties van coaches bij Futsal Chabbab van theoretische kaders voorzien (Sen et al., 2012), en opgenomen in de trainingsmodule *Tools voor de coach*.

Fase 4: Toernooi en afronding.

Het jaar wordt afgesloten met een toernooi, jongeren worden uitgenodigd het komend schooljaar weer deel te nemen.

EXTRA: Doorgroeimogelijkheden

Jongeren die het goed doen bij *Futsal Chabbab* en hun diploma halen, kunnen doorgroeien naar de functie van assistent-trainer en daarna tot trainer. Oprichter Saïd doet de selectie. Nieuwe trainers worden aan een ervaren trainer gekoppeld. Er zijn jaarlijks trainingen op basis van *Tools voor de coach*. Ook is er voortdurende *coaching-on-the-job* door Saïd en andere coördinatoren, doorgaans voltijds stagiaires van de hbo-opleiding SBE (Sport, Beweging en Educatie). Opgeleide trainers weten uit eigen ervaring wat de jongeren nodig hebben en hoe het bij Futsal Chabbab werkt. Ze worden zo een rolmodel en zetten hun veranderde houding door, want deels zijn ze uiteraard ook nog doelgroep.

2.4 Ontwikkelgeschiedenis

Betrokkenheid doelgroep

De ontwikkelaar is zelf afkomstig uit de doelgroep. De interventie is in de praktijk, al werkende met de jongeren, ontwikkeld. Dat begon met alleen voetballen en persoonlijke coaching. In de loop van de tijd is daar huiswerkbegeleiding aan toegevoegd. De interventie was in eerste instantie vooral op Marokkaanse jongens gericht, maar meerdere etnische groepen en ook meiden sloten snel aan.

De ontwikkelaar begon jongens van het eerste uur op te leiden tot trainers en nam zelf een coördinerende rol. Sinds 2011 is Futsal Chabbab aan het professionaliseren door het vastleggen van de interventie in een handboek, het laten uitvoeren van (afstudeer)onderzoeken en het ontwikkelen van trainingsmodules voor zowel trainers als huiswerkbegeleiders.

Buitenlandse interventie

De interventie is in Nederland ontwikkeld.

2.5 Vergelijkbare interventies

In Nederland uitgevoerd

Er zijn meerdere methodes die sport combineren met coaching en huiswerkbegeleiding en daarmee vergelijkbaar zijn met Futsal Chabbab: *Masterboys* in Amsterdam, *Pimp my Goal* in Arnhem en *Doelbewust* in Den Bosch. Doelbewust is als methode beschreven en te vinden op www.wegwijzerjeugdenveiligheid.nl.

Overeenkomsten en verschillen

Pimp my goal

Het doel van *Pimp my goal* is eens per week naschoolse opvang bieden in combinatie met een potje voetbal en een broodmaaltijd. Het voetballen dient als lokkertje. Voordat er gevoetbald wordt, moeten kinderen en jongeren eerst een uur huiswerk maken. Doelgroep zijn kinderen uit groep 7 en 8 en de eerste klas van het vmbo.

Het doel 'verbeteren van schoolprestaties' komt in grote lijnen overeen, maar het doel 'overlast terugdringen' zien we in dit project niet terug. De doelgroep van Pimp my Goal is smaller (10-12 jaar). De aanpak verschilt dan ook aanzienlijk.

Masterboys

Masterboys is een organisatie die in 2007 is opgericht voor jongeren uit achterstandswijken in Amsterdam. Doelgroep is de straatjeugd die aangetrokken is tot criminaliteit, maar wel de motivatie heeft om te kiezen voor een positief alternatief. Het biedt jongeren de mogelijkheid om te voetballen. De jongeren worden begeleid bij hun huiswerk en bij het vinden van stageplekken. Daarnaast worden ze geholpen bij conflicten en situaties waar ze tegenaan lopen.

Einddoel, doelgroep en aanpak lijken overeen te komen.

Doelbewust

Doelbewust is een methode waarin voetbal wordt gebruikt om positief gedrag bij risicojongeren te bewerkstelligen en zo een bijdrage te leveren aan leefbaarheid in de wijk. *Doelbewust* richt zich op jongeren van 10-16 jaar en wil deze jongens competenties bijbrengen zoals samenwerking, loyaliteit, teamspirit, doorzettingsvermogen en normen en waarden. Door middel van het nabootsen van een profclub wordt ingespeeld op de dromen en fantasieën van de jeugd. Zoveel mogelijk wordt gestimuleerd dat jongeren elkaar aanspreken op gedrag, zowel positief als negatief en elkaar waar nodig te corrigeren en te helpen.

Doelen van het project Doelbewust komen deels overeen met de doelstellingen van Futsal Chabbab. De doelstelling om positief gedrag bij de jongeren te bewerkstelligen zien we bij beiden terug. Het verschil zit er vooral in dat Futsal Chabbab sterk het verband legt met het onderwijs. Deelname aan de trainingen wordt als middel ingezet om, onder andere, de schoolprestaties te verbeteren. De ontwikkelaars van Doelbewust hebben hun werkwijze deels op Futsal Chabbab gebaseerd.

Toegevoegde waarde

Futsal Chabbab heeft een sterk integraal karakter en legt een sterke nadruk op het maken van verbindingen tussen de leefgebieden van jongeren. De nauwe contacten met de wijkagent, straatcoaches, school en – in mindere mate – de ouders, maken het tot een sterk *community based* project, waarin jongeren ervaren dat

wat zij presteren in het ene gebied (positief of negatief) invloed heeft op de andere gebieden. Hun gedrag en prestaties worden nauwgezet gevolgd en gebruikt om zo nodig sancties toe te passen, zoals uitsluiting van de training. De ervaring is dat partnerschap met de trainer van Futsal Chabbab als een katalysator werkt in de sociale controle / het netwerk: alle andere betrokken partners krijgen ook een 'ingang' bij de jongeren.

Deelname aan de huiswerklessen zorgt voor verbeterde schoolprestaties.

Daarnaast leert *Futsal Chabbab* de jongeren vaardigheden die zij niet alleen op het sportveld, maar ook op andere leefgebieden kunnen inzetten (doelmatig werken, sociale vaardigheden) en biedt zij de mogelijkheid aan jongeren om door te groeien in het project. Van deelnemen tot assistent-trainer tot trainer. Dit maakt de 'eigen' jongeren tot positief rolmodel.

Futsal Chabbab gebruikt een aanpak die past bij de (straat)cultuur van de doelgroep, waardoor deze jongeren zich aangesproken en gewaardeerd voelen.

---

3. Onderbouwing

Oorzaken

Jongeren die overlast veroorzaken hebben vaak een probleem met dagbesteding, werk en/of school. Het ontbreekt hen vaak aan toezicht door de ouders en er is sprake van een dominante straatcultuur, (Leidelmeijer et al., 2011).

Het veroorzaken van overlast kan voortkomen uit kenmerken van de jongere zelf (bijvoorbeeld een verstandelijke, psychische of lichamelijke problematiek), uit omgevingskenmerken (zoals een problematische thuissituatie, lage sociaaleconomische status of slechte woonomgeving) en/of uit de culturele achtergrond voortkomende knelpunten (zoals taalachterstand, verschillende waarden en normen of het moeten omgaan met negatieve beeldvorming). Jongeren die regelmatig overlast op straat veroorzaken, hangen veel op straat en gedragen zich vaker respectloos. Oorzaken zijn deels te vinden in het feit dat deze jongeren vaak moeite hebben met school en dat het hen ontbreekt aan perspectief. Ook voelen zij zich slecht begrepen door volwassenen uit de omgeving (leraren, buurtbewoners, wijkagent, ouders). De jongeren voelen zich geconfronteerd met een samenleving die hen uitsluit en zij sluiten zich af (Leidelmeijer et al., 2011).

Bij schooluitval spelen vele factoren een rol. Jongeren die slecht presteren (slechte cijfers, zitten blijven) zijn vaak minder gemotiveerd, hebben een taalachterstand en/of leerproblemen (bijvoorbeeld concentratiestoornissen). Leerproblemen worden door veel leerlingen als frustrerend ervaren en dragen daarmee bij aan een afkeer tegen de school (De Baat & Foolen, 2012). Het ontbreekt deze jongeren vaak ook aan betrokkenheid van hun ouders bij school en schoolwerk. Een deel van de ouders bemoeit zich weinig met de cognitieve ontwikkeling van hun kinderen, omdat zij dat een taak van de school vinden (Bröker, Kool & Thomassen, 2011).

Jongeren met laagopgeleide ouders lopen een hoger risico het voortgezet onderwijs voortijdig te verlaten. Ook het hebben van een andere etnische achtergrond dan de Nederlandse speelt een rol (Herweijer, 2008).

Aan te pakken factoren

De interventie heeft twee hoofddoelen: 'schooluitval is teruggedrongen' en 'overlast is verminderd' ten einde de kansen van jongeren te vergroten. De interventie pakt de volgende beïnvloedbare factoren aan.

- Jongeren hangen veel op straat. Door het aanbieden van de voetbaltrainingen en de huiswerkbegeleiding brengen de deelnemende jongeren minder tijd door op straat.
- Respectloos gedrag wordt gecorrigeerd, tijdens de trainingen, maar ook op straat, door de inzet van het netwerk (integrale aanpak) en door de inzet van 'straf' (uitsluiting van training) en 'beloning' (positief coachen, deelname aan voetbaltrainingen en de mogelijkheid om uit te groeien tot assistent en trainer).
- Aan zelfvertrouwen en zelfdiscipline (een gebrek hieraan komt tot uiting in respectloos gedrag, vandalisme en weinig inzet voor school) wordt gewerkt door jongeren te laten ervaren dat de discipline die zij inzetten in sport ook helpt op het gebied van school en in interacties met anderen in de wijk. Negatieve beeldvorming en gevoel van uitsluiting worden mede doorbroken door de combinatie van minder hangen op straat, werken aan respectvoller gedrag, deelname aan de 'buurtbattles' en presteren in de sport.
- Jongeren ervaren leerproblemen, hebben gebrek aan motivatie voor school en ervaren weinig perspectief; dit wordt aangepakt door de inzet van rolmodellen (trainers uit de doelgroep zelf), huiswerkbegeleiding op inhoud van de vakken en aandacht voor 'hoe je beter kunt leren'.
- Ouderbetrokkenheid (het gebrek heeft invloed op motivatie voor school, maar ook op het 'veel op straat zijn' en het vertonen van respectloos gedrag) staat op de agenda van *Futsal Chabbab*, maar men is zich ervan bewust dat hier meer (structurele) aandacht voor moet komen.

Verantwoording

Combinatie sport, coaching en huiswerkbegeleiding

Volgens De Baat en Foolen (2010) zijn de volgende werkzame onderdelen essentieel bij het terugdringen van schoolverzuim: individuele aandacht voor de jongere, betrokkenheid van ouders/ familie, samenwerking tussen actoren uit verschillende leefgebieden, consequenties en sancties verbonden aan spijbelgedrag, actief meedenken over problemen, de vertrouwensrelatie tussen 'begeleider' en jongere bij de individuele interventies en de positieve, veilige omgeving bij de groepsinterventie.

Futsal Chabbab besteedt veel aandacht aan het opbouwen van een vertrouwensband door de trainer met de jongeren. De coach heeft zowel individuele aandacht voor de jongere als aandacht voor het groepsproces. Coaching vindt plaats door een combinatie van bestaande aanpakken en de 'methode Saïd' (zie aanpak, 2.3). Met het voetbalteam wordt een veilige plek gecreëerd om te leren. De jongeren ervaren plezier in de sport en leren hier discipline. Er ontstaat verbinding met de sport, de trainer en elkaar, waardoor de mogelijkheid bestaat om de sportdeelname als middel in te zetten om de andere doelen te bereiken. Ook in de huiswerkbegeleiding wordt gestreefd naar het creëren van een veilige omgeving om te leren, daarbinnen is ruimte voor individuele begeleiding.

Combinatie sport en morele vorming

Futsal Chabbab dringt overlast door jongeren terug en verhoogt de morele vorming van jongeren door de inzet van sport in combinatie met een pedagogisch programma. Uit onderzoek blijkt dat de kans dat jongeren zich door het sporten positief ontwikkelen groter wordt, als de sportleiders aandacht schenken aan vaardigheden die ook buiten de sport – bijvoorbeeld op school – waardevol zijn, zoals doelmatig werken en zelfcontrole (Lub, 2013; Danish et al., 2008).

Pedagogische aanpak sluit aan bij omgangscultuur jongeren

De pedagogische aanpak van *Futsal Chabbab* bestaat uit een combinatie van 'consequente aanpak', 'positief coachen' en 'de arm om je heen'. De omgangscultuur in en buiten het project sluit aan bij de achtergrond (straatcultuur) van de jongeren. De trainers zijn lokale rolmodellen en genieten respect bij de doelgroep. Ze zijn in staat zowel een vriendschappelijke als een hiërarchische relatie met de jongeren op te bouwen. Vanuit deze positie zijn ze in staat om relationele ondersteuning te geven, en invloed op gedrag uit te oefenen (Vermeulen & Verweel, 2013; Scholte et al., 2001 in: Van der Ven, 2009). Met andere woorden: door hun positie accepteren de jongeren instructies en correcties.

Integrale aanpak

De trainer is de spil in een netwerk rond de jongeren waarin ze gekend worden en hun gedrag (h)erkend wordt. De trainer laat zien dat hij op één lijn staat met autoriteiten in de verschillende leefwerelden (docenten, huiswerkbegeleiding, wijkagent, ouders, straatcoaches, et cetera). Door bemiddeling van de trainer hebben andere opvoeders en mensen met autoriteit in de wijk ook een betere 'ingang' bij de doelgroep. De jongeren ervaren dat de discipline die ze inzetten in het voetbal, hen ook helpt om school te halen en dat ze met moreel acceptabel gedrag meer respect oogsten op school, op straat en thuis. De *community based* aanpak, waarin de sportsector met andere sectoren samenwerkt (zoals politie, jeugdzorg en onderwijs) is een belangrijk kenmerk van succesvolle sportieve interventies (Boonstra & Hermens, 2012).

Werkzame elementen

- Een cultuur sensitieve trainer/ coach, trainer is een rolmodel uit de doelgroep en in staat een vertrouwensrelatie op te bouwen (2, 3, 5).
- Jongeren voetballen graag (2, 3, 5).
- De trainer is de schakel tussen jongeren, ouders, leraren, huiswerkbegeleiders en sociale omgeving en hulpverleners (2, 3, 5).

- Community based en integrale aanpak: leefgebieden van de jongeren worden met elkaar verbonden door een sterk netwerk (sport, school, wijk, thuis) en een stevige sociale controle (2, 3, 5).
- De combinatie van sport, het pedagogisch programma (coaching) en de huiswerkbegeleiding (2, 3).
- Een groepsmatige strenge aanpak ('voor wat hoort wat' beginsel) in combinatie met individuele aandacht en positieve bekrachtiging (2, 3).
- Het aanleren van zelfdiscipline, zelfvertrouwen en vaardigheden die ook buiten de sport behulpzaam zijn (2, 3).
- Laagdrempelig: iedereen mag en kan meedoen (2).

Betekenis scores:

2 = Veronderstelling in de aanpak

3 = Onderbouwing

5 = Praktijkervaringen

6 = Effectonderzoek

---

4. Uitvoering

Materialen

Het handboek *Futsal Chabbab. Verbindende jongeren-wijkaanpak. Methode Saïd*.

Het handboek beschrijft hoe de methode is ontstaan, ontwikkeld en onderbouwd. Het bevat een overzicht van de aanpak in fasen, de pedagogische aanpak en de opzet van de trainingen. Het handboek is op te vragen bij Futsal Chabbab.

Voetbaltechnische handleiding, op te vragen bij Futsal Chabbab.

Hierin staat hoe de trainingen zijn opgebouwd en welke technische aspecten aan de orde komen. De trainingen zijn opgebouwd in cycli van zes weken.

Pedagogisch verantwoorde huiswerkbegeleiding, dat doe je zo. Geschreven in 2012 door Ezgi Demir. De handleiding bevat richtlijnen hoe communicatie met de jongeren tijdens de huiswerkbegeleiding en samenwerking met de trainers vormgegeven kan worden.

Een trainingsmodule *Tools voor de coach*, gebaseerd op het onderzoek 'Coachend opvoeden' van Sen et al. (2012).

Een introductiefilm over Futsal Chabbab: http://www.youtube.com/watch?v=ZKbi9n_7wz0

Futsal Chabbab (2010). *Scoren doe je samen*. Brochure. Hierin worden de diverse activiteiten van Futsal Chabbab geschetst.

Onbevoegd Gezag, een documentaire in acht delen van de NTR waarin informele, onbevoegd gezagsdragers centraal staan. Saïd Achouitar, de grondlegger van Futsal Chabbab, is hoofdpersoon in een van de delen: http://www.ntr.nl/player?id=NPS_1219765&ssid=10567

Website: <http://www.futsalchabbab.nl>

Type organisatie

Aan het type organisatie worden geen specifieke eisen gesteld. Futsal Chabbab is tot nu toe in twee typen organisaties uitgevoerd. Het project is gestart als individueel burgerinitiatief in Nijmegen. Intussen opereert Futsal Chabbab nu als zelfstandig sociaal ondernemer met vrijwilligers, ondersteund door een stichting die fondsen werft. In Ede wordt Futsal Chabbab uitgevoerd door speciaal daartoe opgeleide jongerenwerkers van de welzijnsorganisatie Welstede in samenwerking met Sportservice Ede en draait onder de naam MovIn Ede.

Opleiding en competenties

Trainers worden onder andere geworven uit de doelgroep zelf. De volgende selectiecriteria zijn onder andere relevant.

- Persoonlijke en pedagogische kwaliteiten. De trainer moet een bij de doelgroep gerespecteerd persoon zijn, duidelijk en consequent kunnen optreden naar de jongeren en een autoritatieve opvoedstijl kunnen hanteren.
- Trainers moeten hun middelbare school met goed gevolg hebben afgemaakt en bij voorkeur bezig zijn met een vervolgstudie of deze al afgerond hebben.
- Voetbalkwaliteiten.

- Elke trainer wordt geacht om binnen het eerste jaar de opleiding tot Futsalcoach III te volgen bij de KNVB (2011). Dit is een voetbaltechnische basisopleiding om zaalvoetbaltrainer te worden.

Het pedagogische aspect van de methode is verreweg het belangrijkste. Het project staat of valt met het aanstellen van de trainers/coaches die naast voetbaltechnische kwaliteiten in staat zijn zich met de jongeren te verbinden en hen te begeleiden in zaken die in en rondom het veld spelen volgens de interventie Futsal Chabbab.

Tot nu toe worden trainers/coaches door Saïd Achouitar *on the job* begeleid in de organisatorische en pedagogische aspecten van Futsal Chabbab. In de laatste professionaliseringsronde zijn de competenties van coaches bij Futsal Chabbab van theoretische kaders voorzien en verwerkt in de trainingsmodule *Tools voor de coach* (Sen et al., 2012). De belangrijkste zijn:

- AAA: Aandacht, Acceptatie, Aansluiten (Engel, 2009)
  - Autoritatieve opvoedstijl, grenzen stellen, positief bekrachtigen (Sipman, 2009)
  - Feedback geven, vertrouwensband opbouwen (Meer, 2001)
- LSD: Luisteren, Samenvatten, Doorvragen (Engel, 2009)
- SOFTEN: Smile, Open posture, Forward lean, Touch, Eye contact, Nod (Wassmer, 1978²)
  - Bewust communiceren, non-verbale communicatie (Engel, 2009 | Delfos, 2006)
  - Assertief reageren (Judi, 2002)
- Coachstijlen (Bemoelial, Liever-lief-coach, Buitenspel-coach, Rode-kaart-coach) (Broeck, 2008)
- Organisatorische rol (randvoorwaarden beheren)
- Competentieontwikkeling (doelen stellen)
- Opvoedingsopgaven 9-12 jaar en 12-16 jaar (Rispen, 1994).

Kwaliteitsbewaking

Futsal Chabbab draagt zorg voor de kwaliteit op de volgende manieren.

- Voortdurende *coaching on the job* van de trainers door coördinatoren (Saïd Achouitar en voltijd stagiaires van de hbo-opleiding Sport Beweging en Educatie) en duo-trainerschap met een andere (ervaren) trainer van Futsal Chabbab.
- De handleiding (sporttechnisch gedeelte en pedagogisch gedeelte).
- Trainers volgen binnen een jaar de opleiding tot Futsal Coach III bij de KNVB.
- Inzet van de trainingsmodule Tools voor de coach (ervaren coaches begeleiden minder ervaren coaches) en aparte trainingsbijeenkomsten over de interventie.
- Inzet van de handleiding huiswerkbegeleiding voor huiswerkbegeleiders.
- Elk kwartaal vergaderingen met trainers (instructie) en jaarlijkse functioneringsgesprekken met de trainers/coaches.
- Het ontwikkelen van een monitor van resultaten (ervaren *outcome*, loopbaanontwikkeling).
- Nieuwe uitvoerders kunnen meelopen in bestaande projecten om ervaring op te doen.

Randvoorwaarden

Randvoorwaarden voor het uitvoeren van Futsal Chabbab is het (ontwikkelen van) draagvlak voor de aanpak bij de diverse partners, met name jongerenwerk, primair onderwijs en vmbo-scholen in de wijk en de stad, sportservice, straatcoaches, wijkagenten, wijknetwerk (waaronder wijkteam) en ouders. Het leggen van deze vele 'korte lijntjes' kost veel tijdsinvestering, maar een goed functioneren van het netwerk is een belangrijke factor voor het slagen van het project.

² Recentere toepassing van SOFTEN is te vinden in: Cuny, K. M., Wilde, S. M., & Vizzier, A. (2012). Using empathetic listening to build relationships at the center. In E. L. Yook & W. Atkins-Sayre (Eds.), *The Communication Centers Movement in Higher Education*. Lexington Books.

Implementatie

Implementatie vindt plaats volgens het plan van aanpak dat wordt opgesteld bij aanvang van het project. In dit plan van aanpak staat welke contacten gelegd moeten worden en welke werkafspraken gemaakt worden met gemeente, scholen, jongerenwerk, politie, et cetera. Het plan omvat ook het zoeken naar de locaties voor trainingen en huiswerkbegeleiding, het werven van de trainers/coaches en huiswerkbegeleiders, welke trainingen worden aangeboden en natuurlijk ook hoe de jongeren geworven zullen worden.

Nieuwe uitvoerders kunnen kiezen uit de volgende drie pakketten.

Pakket 1: Handboek en handleidingen

De uitvoerder maakt gebruik van het handboek en de twee handleidingen over het voetbaltechnische en het pedagogische coaching deel van de methode. Deze zijn bij Futsal Chabbab te bestellen.

Pakket 2: Opstart en 'coaching on the job'

Futsal Chabbab helpt met het organiseren van de opstart, leidt zelf voorgestelde trainers (bijvoorbeeld jongerenwerkers) op en blijft hen over een afgesproken periode 'on the job' coachen.

Pakket 3: Implementatie van A tot Z

Futsal Chabbab Nijmegen regelt de selectie van trainers, opstart en uitrol en alle randvoorwaarden die daarvoor nodig zijn.

Indicatie van de kosten voor Futsal Chabbab per schooljaar (per wijkproject)

Aantal deelnemers	45
Aantal weken schooljaar	40
Duur training in uren	1,5
Aantal trainingen per week	2
Aantal uren voorbereiding en evaluatie e.d.	1,5

Omschrijving lasten	Aantal	Eenheidsprijs	Totaal
Aantal professionele begeleiders Futsal Chabbab	1		€ 37,45
Huur sporthal	120	€ 34,50	€ 4.140,00
Aantal vrijwilligers (middenkadertrainers)	3	€750,00	€ 2.250,00
Aantal stagiaires sportactiviteit	2	€ 0,00	€ 0,00
Trainingssets	45	€ 35,00	€ 1.575,00
Materiaalsets	1	€ 450,00	€ 450,00
Aantal trainingsuren	120	€ 37,45	€ 4.494,00
Aantal voorbereidingsuren	60	€ 37,45	€ 2.247,00
Toernooien	1	€ 200,00	€ 200,00
Interne competitie	1	€ 250,00	€ 250,00
Uren huiswerkbegeleiding	130	€ 37,45	€ 4.868,50
Deskundigheidbevordering vrijwilligers/middenkader	1	€ 500,00	€ 500,00

Kosten per activiteit

€ 20.974,50

(genoemde bedragen zijn incl. 21% btw)

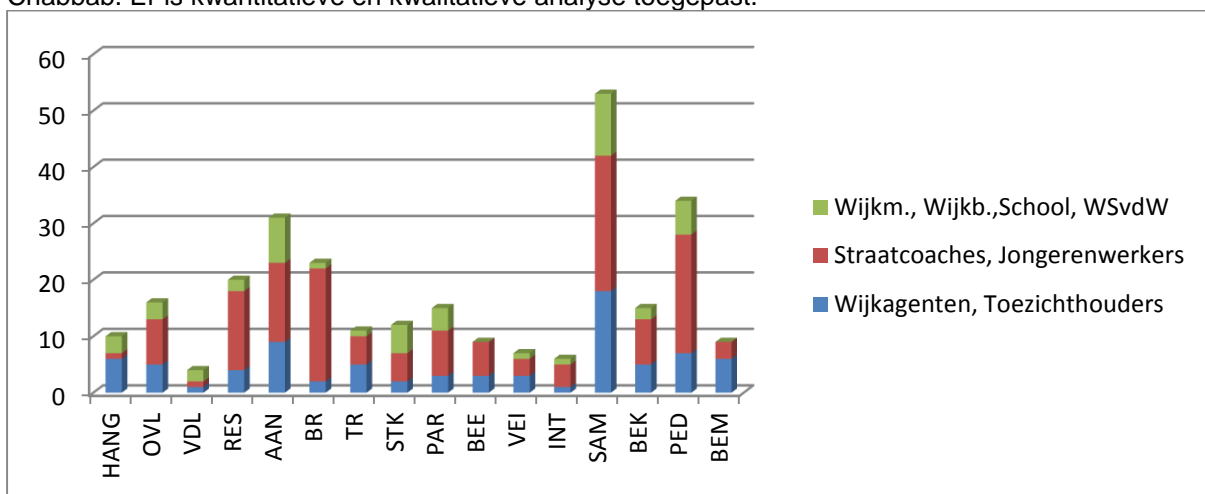
Deze kosten zijn voor de uitvoering. De opstartkosten voor het uitzetten van Futsal Chabbab in een nieuwe stad zijn afhankelijk van de wensen op het gebied van selectie, training en coaching on the job en de lengte van het traject (zie pakketten).

5. Onderzoek naar praktijkervaringen

Onderzoek en resultaten

1. Resultaten quickscan januari 2013. Futsal Chabbab. Geschreven door Richard Slegers. Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.

Dit is een kleine *quickscan* met behulp van een digitale enquête onder 19 personen (N=19): wijkagenten (4), straatcoaches (4), jongerenwerkers (4), wijkmanager (1), toezichthouder (1), schooldirecteur (1) en een aantal andere belangrijke *stakeholders* in vier wijken in Nijmegen. Doel was zicht te krijgen op het verbeterde gedrag van jongeren en de communicatie tussen belangrijke stakeholders en trainers van Futsal Chabbab. Er is kwantitatieve en kwalitatieve analyse toegepast.

Tabel 1: Resultaten *labeling* in kolommen

Opvallende uitschieters zijn samenwerking (SAM: 53), pedagogische aanpak van de trainers (PED: 34) en het beter – via de trainers – aanspreekbaar zijn van de jongeren (AAN: 31). Bij elkaar leidt dat tot de conclusie dat een belangrijke opbrengst van het project Futsal Chabbab is: *het kunnen samenwerken met een (mede)opvoeder in het aanspreken van jongeren op hun houding en gedrag.*

De subsets onder respectvolle bejegening (RES), gecombineerd met pedagogische aanpak (PED) geven aan dat vooral de straatcoaches en jongerenwerkers partners zijn in het ‘opvoeden’ en ‘in de gaten houden’ van de jongeren. De trainer/coach van Futsal Chabbab geeft daarbij vooral de ‘ingang’, vanwege de opgebouwde vertrouwensband als betekenisvol rolmodel (BR: 20) en kan in die zin gezien worden als een *enorme ‘katalysator’ binnen de integrale aanpak van risicjongeren in de wijk.*

Opvallend is dat daarbij vrij weinig gezegd wordt over minder hanggedrag en overlast of vandalisme daarbij (HANG, OVL en VDL). *Minder overlast springt er nog wel enigszins uit.*

Gelukkig worden de *centrale principes van Futsal Chabbab* vaak genoeg benoemd: het overdragen van de geleerde discipline en respect van het voetbalveld naar de straat- en schoolcontext (TR: 11), en het ‘voor wat hoort wat’ beginsel. Daarbij kan overlastgevend gedrag of vandalisme niet onder stoelen of banken worden gestoken (of uitgespeeld tussen verschillende betrokkenen) door de nauwe sociale controle en tot gezichtsverlies bij de trainer en consequenties voor het meedoen aan het voetbal kan leiden (STK: 12). *De preventieve werking daarvan wordt als zeer groot gezien.*

Het onderzoek bevestigt dat Futsal Chabbab ervoor zorgt dat stakeholders kunnen samenwerken met de trainer in het aanspreken van jongeren op hun houding en gedrag. Het geeft de stakeholders een 'ingang' bij de jongeren. Verder leidt Futsal Chabbab tot minder overlastgevend hanggedrag en vinden de stakeholders de preventieve werking die uitgaat van Futsal Chabbab groot.

“Buiten de trainingen om zijn de jongeren ook te vinden op ‘hangplekken’, maar mede door de onderlinge communicatie tussen bv. de straatcoaches en de trainers van Futsal zijn de jongeren wel makkelijker positief te beïnvloeden.” (Teamleider straatcoaches)

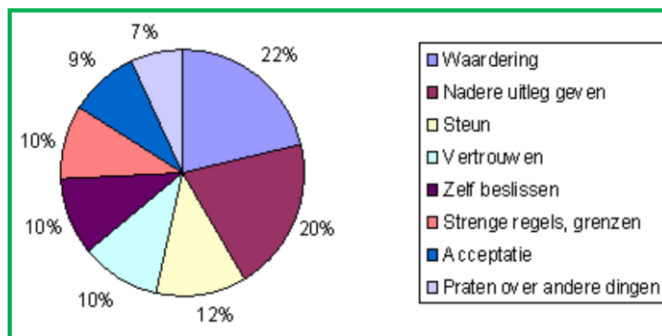
Enkele conclusies zijn dat jongeren meer respect tonen voor autoriteit doordat vertrouwen wordt ‘overgedragen’ door de trainer op professionals en dat deelname aan Futsal Chabbab leidt tot bewuster gedrag en daardoor tot minder overlastgevend gedrag.

2. Ervaren kwaliteit van het Futsal Chabbab project in Nijmeegse achterstandswijken. Geschreven door T.J.P. van der Ven. Een masterthesis maatschappelijke opvoedvraagstukken aan de Universiteit van Utrecht, 2009.

Dit is een onderzoek naar de werkzame elementen van Futsal Chabbab. Er is gekeken naar de opzet van het project en naar de emotionele ondersteuning van de jongeren. De studie is een enquête onder jongeren op basis van Relational Support Inventory (Scholte et al., 2001 in: Van der Ven, 2009) (N=27) en verdiepende interviews (N=11).

Uit het onderzoek blijkt dat de jongeren worden aangetrokken door de voetbaltraining. Minder enthousiast zijn ze over de huiswerkbegeleiding – ook al zien ze daar wel het nut van in – en de coaching op hun gedrag.

“Ik wist niet dat er op gedrag gelet wordt, zo erg dan. Ze kijken hier veel naar je gedrag, ook in de wijk.” (jongere in interview)

Wat betreft emotionele ondersteuning komt naar voren dat vooral de waardering, nadere uitleg geven (en individuele ondersteuning) en het vertrouwen als positief worden ervaren. Daarnaast vinden de jongeren het belangrijk zelf een aantal dingen te kunnen bepalen, een bepaalde mate van autonomie te hebben. Ze ervaren de coaching soms als te veel bemoeienis.

3. Coachend opvoeden. Geschreven door Esma Sen, Esra Sen en Dilek Zorlu. Onderzoeksrapport O&I 4^e leerjaar, Pedagogiek, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, 2012.

Het doel van deze studie is het bevorderen van de pedagogische competenties van de (vrijwillige) coaches van Futsal Chabbab in Nijmegen. Het omvat een literatuuronderzoek en een praktijkonderzoek in de vorm van gestructureerde observaties bij 14 coaches in vijf wijken en interviews met deze 14 coaches, oprichter Saïd Achouitar en jongeren.

De literatuurstudie geeft een overzicht van de competenties waarover de coaches moeten beschikken (coaching stijlen, aandacht voor competentieontwikkeling jongeren, gespreks- en interactievaardigheden).

Uit het onderzoek blijkt dat de coaches die minder dan vier jaar ervaring hebben alle coaching stijlen wel beheersen, maar nog geen 'eigen' stijl hebben ontwikkeld. Coaches die meer dan vier jaar ervaring hebben, handelen bewuster en scoren het hoogste op de autoritatieve stijl, waarvan uit literatuur bekend is dat deze de interactie tussen coach en jongere positief beïnvloedt.

4. Pedagogisch verantwoorde huiswerkbegeleiding. Dat doe je zo! Geschreven door Ezgi Demir. Onderzoeksrapport O&I 4^e leerjaar, Pedagogiek, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, 2012.

Dit is een studie naar methodes om jongeren te motiveren naar huiswerkbegeleiding te gaan. De studie omvat een literatuuronderzoek en praktijkonderzoek dat bestaat uit 15 vragenlijsten, drie observaties en drie interviews met huiswerkbegeleiders en oprichter Saïd Achouitar.

Uit de studie blijkt dat de wijze waarop de huiswerkbegeleiders en de coaches de jongeren voor huiswerkbegeleiding probeerden te motiveren niet (goed) werkt. Demir heeft op basis van haar literatuurstudie aanbevelingen gedaan voor een betere communicatie over de huiswerkbegeleiding en deze verwerkt in een handleiding die thans benut wordt.

De volgende elementen zijn in deze handleiding uitgewerkt.

- Het daadwerkelijke doel van de huiswerkbegeleiding duidelijk maken. Niet het deelnemen aan de trainingen is het doel, maar het verbeteren van schoolresultaten om een schooldiploma te kunnen halen.
- Communicatievaardigheden van de huiswerkbegeleiders.
- Gebruik maken van belonen.
- Samenwerking van de huiswerkbegeleiders met de trainers/coaches.

5. Seizoensevaluaties Futsal Chabbab 2013/2014 en 2014/2015

Uit de seizoenevaluatie 2013/2014:

“Door de bijdrage van Futsal Chabbab zien wij een positieve bijdrage aan het verminderen van de jongerenoverlast in de wijk Hatert.” (Daniel Wittenberg en Bob Francissen, wijkagenten in de wijk Hatert, Nijmegen)

In de seizoenevaluaties staan diverse resultaten van de vijf (sinds 2014/2015 zes) wijken in Nijmegen waar het project wordt uitgevoerd. Cijfers worden verzameld via de inschrijvingen. Trainers houden bij wie er bijkomen of weggaan. Dit wordt uiteindelijk centraal bijgehouden, coördinatoren (meestal stagiaires) werken de gegevens uit en Saïd Achouitar maakt de seizoenevaluatie.

Deelname aan Futsal Chabbab en huiswerkbegeleiding

	Heseveld	Neerbosch-O	Hatert	Dukenburg	Lindenholt	Willemskwartier
Deelnemers mei 2014	30	42	33	37	33	-
Deelnemers mei 2015	36	43	36	37	26	37
Deelnemers Huiswerkbegeleiding mei 2015	6	8	7	7	0	7
Geslaagd*	3	1	3	3	0	2
Geslaagd met her*	0	0	0	1	0	0
Gezakt*	3	1	3	4	0	2

* Van alle deelnemers die in het examenjaar zaten, niet per se de deelnemers aan de huiswerkbegeleiding.

Praktijkvoorbeeld

In de promotiefilm Futsal Chabbab (http://www.youtube.com/watch?v=ZKbi9n_7wz0) vertelt Zakaria Kerkri hoe hij door Saïd onder zijn vleugels is genomen, het heeft geschopt tot profvoetballer, zijn opleiding heeft afgerond en ook trainer bij Futsal Chabbab is geworden en geleefd.

In de NTR documentaire 'Onbevoegd gezag' (http://www.ntr.nl/player?id=NPS_1219765&ssid=10567) komen jongeren en de belangrijkste stakeholders in de wijk aan het woord over hun ervaringen met Futsal Chabbab.

---

6. Onderzoek naar de effectiviteit

Onderzoek in Nederland

Er is geen onderzoek gedaan naar de effectiviteit van deze of een vergelijkbare interventie.

Onderzoek naar vergelijkbare interventies

Er is geen onderzoek gedaan naar de effectiviteit van deze of een vergelijkbare interventie (in Nederland noch in het buitenland).

---

7. Aangehaalde literatuur

Baat, M. de & Foolen, N. (2012). *Oorzaken van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut. http://www.nji.nl/nl/Oorzaken_schoolverzuimenvsv.pdf

Berkeley, E. en Uden, A. van (2009). *Risicjongeren. Een bundeling van inzichten uit onderzoek, beleid en praktijk over een effectieve aanpak*. Den Haag: Nicis Institute.

Blokland, T. (2009) *Oog voor elkaar, Veiligheidsbeleving en sociale controle in de grote stad*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Boonstra, N. & Hermens, N. (2012). Sport als medicijn. In: Uitermark, J., Gielen, A.J. & Ham, M. (red.) *Wat werkt nu werkelijk? Politiek en praktijk van sociale interventies*. Amsterdam: Van Genneep.

Broeck, H. van den (2008) *Coachen langs de lijn - Praktische gids voor de succesvolle sportcoach*. Leuven: LannooCampus.

Bröker, M., Kool, A. & Thomassen M. (2011). *Futsal Chabbab. Doelgroep- en werkveldanalyse*. Minor Preventief werken met risicjongeren. Nijmegen: Hogeschool Arnhem en Nijmegen.

Danish, S.J., Forneris, T. & Wallace, I. (2008). Sport-Based Life Skills Programming in the Schools. *Journal of Applied School Psychology*, 21(2), 41-62.

Delfos, M.F. (2006) *Luister je wel naar mij?* Amsterdam: SWP.

Demir, E. (2012). *Handleiding huiswerkbegeleiding. Dat doe je zo!* Nijmegen: Hogeschool Arnhem en Nijmegen.

Demir, E. (2012). *Pedagogisch verantwoorde begeleiding...Dat doe je zo!*

Engel, A. (2009) *Coaching basics. Het handboek voor coaching*. Haarlem: Life University.

Futsal Chabbab (2010). *Scoren doe je samen*. Brochure.

Futsal Chabbab (2010). *Seizoensevaluatie 2009/2010*.

Futsal Chabbab (2011). *Seizoensevaluatie 2010/2011*.

Futsal Chabbab (2012). *Seizoensevaluatie 2011/2012*.

Herweijer, L. (2008). *Gestruikeld voor de start. De school verlaten zonder startkwalificatie*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Judi, J. (2002) *Lichaamstaal en werk. Effectief omgaan met nonverbale communicatie*. Baarn: Tirion, cop. 2002.

Leidelmeijer, K., Bogaerts, A. & Roet, W. (2010). *Jongerenoverlast in perspectief. Een analyse van de omstandigheden die van invloed zijn op de overlast van jongeren*. Amsterdam, RIGO Research en Advies BV.

- Lub, V. (2013). *Schoon, heel en werkzaam? Een wetenschappelijke beoordeling van sociale interventies op het terrein van buurtleefbaarheid*. Den Haag: Boom-Lemma Uitgevers.
- Meer, K. van, Neijenhof, J. van, & Bouwens, M. (2001) *Elementaire sociale vaardigheden*. Houten/Diegem: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Noorda, J.J. en Veenbaas, R.H. (2006). *Rondhangende jongeren*. Pdf-document, gedownload 31-11-2013 van http://wodc.nl/publicaties/aanpak_criminaliteit/criminaliteitsproblemen/index.aspx.
- Rispens, J., Goudena, P.P., Groenendaal, J.J.M. (1994). *Preventie van psychosociale problemen bij kinderen en jeugdigen*. Houten/Zaventem: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Sipman, G. (2009). *Professioneel pedagogisch handelen: omgaan met probleemgedrag in opvoedingssituaties*. Nelissen: Barneveld.
- Sen, E., Sen, E. & Zorlu, D. (2012). *Futsal Chabbab. Coachend opvoeden*. Nijmegen: Hogeschool Arnhem en Nijmegen.
- Sleegers, R. (2013). *Futsal Chabbab Resultaten quickscan januari 2013*. Nijmegen: Futsal Chabbab.
- Sleegers, R. (2012). *Handboek Futsal Chabbab. Verbindende jongeren-wijkaanpak. Methode Saïd*. Nijmegen: Futsal Chabbab.
- Sligter, A. (2011) Hoe strenger hoe beter. *Vrij Nederland*. November 2011.
- Ven, T.P.J. van der (2009). *Ervaren kwaliteit van het Futsal Chabbab project in Nijmeegse achterstandswijken*. Utrecht: Universiteit van Utrecht.
- Vermeulen, J. & Verweel, P. (2013). *Een voorbeeld voor jongeren in de wijk. De betekenis van de Krajicek Scholarship*. Den Haag: Richard Krajicek Foundation.
- Wassmer, A. C. (1978). *Making contact: A guide to overcoming shyness, making new relationships, and keeping those you already have*. New York: Dial Press.